

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Henr. Harphii Theologi Ervditiss. Ordinis
Minorvm, Ac Rervm Divinarvm Contemplatoris eximij.
Theologiæ Mysticæ Libri Tres**

Henricus <Herpius>

Coloniæ, 1611

De castitate generali & speciali mentis & corporis, & de virginitate,
pudicitia & verecundia. Cap. LX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37362

inchoans, deducens, perducens, & perficiens: & sic est virtus exemplaris, quæ sic est, quòd in se perpetua intentione conuersa est. Denique Seneca temperantiam sub nomine continentia ponit, dicens: *Continentiam si diligis, circumcide superflua, & in arctum desideria constringe.* Considera tecum quantum natura poscat, non quantum cupiditas expetat: palatum tuum fames excitet, non sapor: nec ad voluptatem, sed ad cibum accedas: nec presentibus delitijs inharebis, nec absentes desiderabis. Si continentiam diligis, turpia fugito: antequam accidant, nec quenquam vereberis alium plus quam te: omnia tolerabilia præter turpitudinem crede. Hæc ille. Pro quo sciendū, quòd continentia quandoq; sumitur pro abstinentia ab omni delectatione venerea: & tunc *omnis ponderatio non est digna continentis anima*, scilicet in genere castitatis, vt dicit Ecclesiast. Quandoque verò sumitur pro abstinentia ab omnibus illicitis: & sic *omnis ponderatio non est digna continentis anime*, quia non recipit æstimationem auri vel argenti, quæ commutantur ad pondus: quia sic nominat quædam virtutem perfectam. Quandoque autem dicitur esse continentia, per quam quis resistit concupiscentijs prauis, quæ in eo vehementes existunt, & sic habet aliquid de ratione virtutis, in quantum scilicet ratio firmata est contra passionem, ne ab eis seducatur: non tamen attingit rationem perfectam virtutis moralis, secundum quam etiam appetitus sensitiuus rationi subditur, sic vt in eo non resurgant vehementes passionem rationi contraria. Vnde comparatur ad temperantiam, sicut imperfectum ad perfectum. Hinc dicit Philosophus 4. Ethicorum, quòd continentia non est virtus, sed quædam mixta, in quantum scilicet aliquid habet de virtute, & in aliquo deficit à virtute.

De castitate generali & speciali mentis & corporis, & de virginitate, pudicitia & verecundia. Cap. LX.

Intruduxit me rex in cellaria sua. Cellarium primum, in quo sponsa gloriatur introductam, est ipsa virtus castitatis. Nomē autem castitatis ex hoc sumitur, quòd per rationem concupiscentia castigatur, quæ ad modum pueri refrananda est secundum Philosophum. Vnde castitas licet materiam habet in corpore, tamen in anima consistit sicut in subiecto: quia ad eam pertinet, vt secundum iudiciū rationis & electionem voluntatis, moderatè quis vtatur membris, præcipue veneris. Vnde dicit August. 10. de ciuit. Dei, quòd animi proposito

Castitatem
accipi bi-
faciam.

sito manente, per quod etiam corpus sanctificari meruit, nec ipsi cor-
pori sanctitatem aufert violentia libidinis alienae, quam seruat perseue-
rantia continentiae suae. Pro quo notandum, quod nomen castitatis
dupliciter accipi potest. Vno modo metaphoricè, quia sicut in corpo-
rum commixtione consistit delectatio venereorum, contra quã pro-
priè est castitas: sic etiam in quadam spiritali commixtione mètis ad
res aliquas consistit, contra quam est spiritalis castitas metaphoricè
dicta, vele contra spiritalis quaedam fornicatio metaphoricè dicta.
Nam si mens hominis delectatur in spiritali coniunctione ad id cui
coniungi debet, scilicet ad Deum, & abstinet se, ne delectabiliter alijs
coniungatur cõtra debitum ordinis diuini, dicitur castitas spiritalis.
De qua dicit Isidor. Amanda est pulchritudo castitatis, cuius delectatio
de gustata dulcior inuenitur, quàm carnis. Castitas enim est fructus su-
auitatis, inuiolata pulchritudo Sanctorum. Castitas est mentis securi-
tas, corporis sanitas, nihilque valet esse mundum corpore ei, qui pollu-
tus est mente: quoniam incorruptio corporis ex animae sanitate pro-
cedit. Sanitas autem animae est inhaerere firmisimè incommutabili
bono. Sin autem econtra bono commutabili mens inhaerit, dicitur

Fornicatio
spiritalis
Hier. 3.

fornicatio spiritalis. De qua dicit Hierem. *Tu autem fornicata es cum
amatoribus multis.* Et hoc modo castitas accipitur vt virtus generalis,

Isa. 60.

quia per quamlibet virtutem mens humana retrahitur, ne rebus illi-
citis delectabiliter coniungatur. Specialiter tamen ratio castitatis hu-
ius consistit in virtutibus Theologicis, quibus mens hominis Deo con-
iungitur, & potissimè in charitate, quae summè de purat affectus, sim-
plicat sensus, sedat concupiscentiarum motus, vt de talibus diceret

1. Cor. 9.

Isaias: *Quis sunt isti, qui vt nubes volant, & quasi columba ad fenestras su-
as?* Alio modo castitas accipitur propriè, & sic est virtus quaedam spe-
cialis, materiam habens specialem, scilicet concupiscentias delectabi-
lium, quae sunt in venereis: & dicitur à castigando, iuxta illud Aposto-
lè: *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo:* quia corpus indiget ca-
stigatione, vt fulgeat castitate. Nam si consentiat concupiscentijs, ex
hoc vis concupiscentiae magis increfcit, & virtus mentis deijcitur. Tri-
plex autè castitas distinguitur, scilicet virginalis, vidualis & coniuga-
lis. Virginitas autè est portio nobilior ipsius castitatis, quae formaliter
consistit in perpetuo proposito abstinenti à carnali delectatione, qua
consistit in feminis resolutione. Materialiter autem consistit in immu-
nitate à delectatione, quae consistit in huiusmodi seminis resolutione.

Virginitas

Et est

Et est virtus specialis, quia immunem se cōseruare à veneræ voluptatis experimento quandam habet excellentiam laudis, supra hoc quod est immunem se cōseruare ab inordinatione veneræ voluptatis. Vnde potissima virtus est in genere castitatis, cui fructus centesimus attribuitur. De qua dicit Cyprianus: Flos est Ecclesiastici germinis, decus atq; ornamētum gratiæ spiritualis, illustrior portio gregis Christi. Veruntamen hæc virtus coram Deo laudabilis redditur dūtaxat ex fine, in quantum scilicet virginitas cōseruatur ad vacādum expeditius rebus diuinis. Dicit enim Augustinus, quod melior est cōtinentia nuptijs: sed non sibi sola sufficit ad salutem, nisi pro solo pudicitæ amore retineatur, & si causā vacandi Deo eligitur. Per continentiam enim colligimur in vnum, à quo in multa defluximus. Et iterum dicit Augustinus: Nec nos in virginibus prædicamus quod virgines sunt, sed quod Deo dicatæ pia continentia virgines. Potest tamen coniugatus melior esse virgine secundum quid, scilicet si habet animum magis paratum ad cōseruandam virginitatem, si oporteret, quàm actū virgo: vel si habet aliquam aliam virtutē excellentiorē. Nam virtutes Theologicæ, & virtutes religionis, quarū actus est ipsa occupatio circa res diuinas, virginitati præferuntur. Martyres etiam vehementius operantur ad hoc, vt Deo inhæreant, qui propter hoc contemnunt propriam vitam, ideo etiam præferuntur. Similiter & in monasterijs viuentes, qui postponunt propriam voluntatem, & omnia quæ habent, vehementius operantur, quàm virgines, qui ad hoc postponunt vereas voluptates, vt Deo inhæreant. Castitas tamen præcipuè virginalis, singulariter commendatur, quia est quædam Dei proprietas & similitudo, secundum quod hominibus est possibile. Hinc, vt dicit Gregorius super illud: *Qui pascitur inter lilia*, Sponsus *inter lilia pascitur*, Cant. 2. quia procul dubio animarum castitate delectatur, quæ carnis in se pudicitiam seruant, & proximis exempla castitatis quali suauitatem odoris donant. Ipsa namq; est ornamentum omnium virtutum, vt ex ex gratiores Deo reddantur: nimirum cum ipsa facta est gratissimum sacrarium Filij Dei, quod elegit in habitationem sibi.

Denique duplex castitas distinguitur, scilicet corporis & mentis. De qua dicitur Cant. 1. *Eccē tu pulchra es amica mea*, scilicet castitate corporis: *ecce tu pulchra*, scilicet castitate mentis, quia *oculi tui columbarum*. Castitas autem mentis in cōseruatione mentalis depurationis mentis consistit, cum reſtitutione intentionis. Mens autem castitati dedita, cæ-

Matth. 5.
Pudicitia.

Verecun-
dia.

lestis est solaminis susceptiua: quia Christi Iesu domus est amabilis. Vnde castitas cordis maximè est necessaria in nobis, & Deo accepta: quia sicut cor est principium, radix, & fons, à quo naturaliter fluit vita, sensus & motus in totum corpus: sic etiã est principium radix & fons, à quo spiritualiter fluit puritas vel impuritas in cogitationem, delectationem & consensum, ac sensibiliter in linguam & actum. Et *beati mundo corde, quoniam ipsi soli Deum videbunt.* Hæc autem castitas duas sorores habere debet. Primò, pudicitiam, quia, secundum Augustinũ, virtus pudicitie nos hominibus honorabiles, Angelis desiderabiles, & Deo placentes ac amabiles reddit. In omni autem gradu & sexu tenet pudicitia principatũ, quæ est res animi, sicut castitas corporis. Veruntamen pudicitia non potest aliter esse tuta, nisi per abstinentiam. Secundò, verecundiam, quæ pudicitie comes est, cuius societate ipsa castitas tutior est. Est autem in oculis verecundia, ita vt nec videre viros pudica femina, nec à viris videri velit. Est etiam in motu, incessu, gestu & verbo verecundia retinenda, quia mentis habitus in corporis statu cernitur: & speculum mentis in gestis refulget & verbis. Pudicitia verò, quæ est res animi, est plus Dei oculos quàm hominis aspicere, & appetitus omnium turpium cogitationum cõpescere, soli quæ Deo per affectum inherere. Si ergo pro virtute castitatis tam cordis quàm corporis adipiscenda legimus Platonem philosophũ ditissimum reliquisse patrimonium & patriam, & elegisse Academiam vilem, desertam & pestilentem, vt cura & assiduitate morborum impetus libidinis frangeret, & plures ex eius discipulis sibi ipsi oculos eruerunt: & si (vt refert Tertullianus) Democritus philosophus seipsum excavit, eò quòd mulieres aspicere sine carnis concupiscentia non potuit: & si (vt refert Valerius) Lacedæmonij libros Archilogi è sua ciuitate iusserunt exportari, eò quòd eorum parum verecundiam ac pudicam lectionem arbitrabantur, timentes ne plus moribus nocerent, quàm ingenijs prodesse. Quid ergo faciet Christianus ad Angelicã vitam consecratus? Est enim castitas res Angelica, per quam singulariter homines Angelis comparantur, trahens originem de cælis, quam à fontali principio virtutum omnium Angeli didicerunt, & indeclinabiliter seruauerunt. Vnde consuluit Aegesyppus, dicens: Omnis qui voluerit esse maiestati essentiaque diuinæ familiaris, in mentis se exerceat puritate. Semper enim ab æterno extitit amica diuinitatis excellentia ipsa munditia & puritas mentis nostræ.

De sobri-

De sobrietate generali, qualiter ponit moderamen in omnibus prosperis & aduersis: & de tribus gradibus sobrietatis proprie dicta. Cap. L XI.

Q^Uæ est ista que ascendit per desertum, sicut virgula fumus? Cantic. 3.
 Anima per contemperationem volens ascendere, petere debet aridum sobrietatis & abstinentiæ: quod est secundum cellarium, in quo sponsa gloriatur se introductam. Dicit enim Bernardus, quod ubi curiosa ciborum diuersitas ventrem pascit, celestis panis ieiunam mentem deserit. Sobrietas igitur est virtus, qua corporis alimenta cum moderamine admittimus in cibo, potu & somno. Sumitur etiã sobrietas pro moderamine ab omni superfluitate tam corporis q̄ mentis. Hinc etiam dicitur sobria mens, & sobrius sensus: sicut Apostolus ad Romanos. *consulit non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.* Et in Ecclesiastico dicitur: *Infirmus aeger auis sobriam facit animam.* Hortatur & Apostolus, quod *mulieres sint in habitu ornato, cum verecundia & sobrietate se ornantes.* Ergo sobrietas est mentis & sensus, omniumq̄; membrorum & corporis, tutela castitatis & pudicitie munimen, pudori proxima, pacis & amicitie serua, ac omnium vitiorum profuga. Nam & in his omnibus Apostolus imbutus est, dicens: *Scio humiliari, scio & abundare. Vbiq̄; & in omnibus institutus sum, & satiari, & esurire, abundare, & penuriam pati. Omnia enim possum in eo, qui me confortat.* Quæ verba tractans Gregorius super Ezechielem, sic dicit inter alia: Nunquidnam fratres ars est aliqua, *humiliari & abundare, & satiari & esurire, abundare & penuriam pati*, vt pro magno se ista scire tantus predicator insinuet? Ars omnino, & mira disciplina scientia, quæ toto nobis cordis est adnitu discenda. Quæ enim penuria sua non frangit, à gratiarum actione non retrahit, nec aduersus inferentem in amore tepescere facit, scit *humiliari*. Quæ n̄ autem fortunæ prosperitas non extollit, nec bonorum abundantia ad insolentiam ducit, nec ad vsum vanæ gloriæ inducit, scit *abundare*. Qui verò iam acceptis alimentis non ad ingurgitationem vitur ventris, sed ad reparationem virtutis, nec plus carni tribuit q̄ necessitas petit, scit *satiari*. Qui siquidè alimentorū inopiã sine murmuratione tolerat, nec pro necessitate vitus aliquid agit, quo peccati laqueū anima eius incurrat, scit *esurire*. Quem deniq̄; rerū abundantia desiderio nō accendit, nec extollit, sed eas cū indigentibus misericorditer diuidit, scit *abundare*. Ad quod Dominus